

tinke vsega premoženja mora biti za svilo, žamet, špice, in taka gospodinja ne zna sama ne gospodinjiti, tedaj ne ve tudi deklam nič pametnega ukazati. Pri njenem gospodinjstvu gre premoženje rakovo pot, sreča v družini zgine in mož, ta ne ve, kje se ga glava derži, in je le takrat vesel, kedar ga ni doma.

A nihče ne pravi, da bi bile vse ženske v gosposkih hišah take; več je izverstnih gospodinj in dobrih mater, in te toliko bolj cenimo in spoštujemo.

Kako naj se pa izreajo dekliči v dobre gospodinje in skerbne matere?

Podlaga vsaktere izreje je vera in ta bo ostalo dotlej, dokler bodo živeli ljudje, kateri izreje potrebujejo. Ni tedaj samo lepo in koristno, marveč neogibljivo potrebno, da se pri dekliški izreji posebno povdarja vera, in da se že v nježni starosti dekliči pred vsem učé iz vere in po veri živeti.

Poglejmo nekoliko okoli sebe, in ozrimo se na učne čerteže višjih dekliških šol. Na programi je: materin jezik, francoski ali kateri drugi tuji jezik, svetovna in cerkvena zgodovina, slovstvo, basnoslovje, prirodoslovje in prirodopisje, matematika, godba.

Koliko je tû nepotrebne! Vse, česar ne potrebuje žena in gospodinja, je odveč; kar pa ostane, se mora toliko bolj temeljito učiti. Čemu neki basnoslovje? — Astronomija, fizika in kemija so nauki, katerih se mora človek, ako jih hoče umeti, učiti dolgo in dolgo; kaj pomaga, ako deklič tû in tam nekaj vjamejo od teh naukov? Zemljemerstva in algebre dekliči ne bodo nikdar potrebovali. — Rastlinstva, živalstva in rudninstva naj se učé, ker nekatere reči mej teh naukov morejo koristiti prihodnji gospodinj.

Sploh rečeno, tega naj se učé, kar jim v resnici hasne in koristi, da si pridobé vednost v življenji potrebnih in da se dušne moči lepo harmonično ali v soglasji izobrazijo.

(Dalje prih.)

Lepe in važne besede

so v sledečih vrstah, ki smo jih prijeli od velocenjega domoljuba.

Piše mi mnogospoštovani prijatelj, ki ima odlično mesto, v nekem deželnem šolskem svetu, sledeče:

„Denes mi je prišla misel, ki se mora vresničiti. Treba nam bode mnogo šolskih knjig, — a podpore za izdavanje nemamo. Kako bi bilo, ako bi se za izdavanje šolskih knjig ustanovila družba učiteljska, ktera bi naj obsegala učitelje srednjih in ljudskih šol? Učiteljev za srednje

šole je 150, naj bi plačal vsak na leto 2 gold., bilo bi 300 na leto; učiteljev za ljudske šole je 1000, naj bi plačal vsak 1 gld. na leto, koliko denarja bi se nabralo za šolski namen! Povspešujte, dragi prijatelj! izpeljanje te misli, kolikor je mogoče" itd.

Ta misel rodoljuba in moža od šole zasluži, da se vsestranski prevdarja. Ako hočemo si naše šole po mogočnosti narodne obdržati, moramo skrbeti za učila, od vlade nemamo pomoči pričakovati, bodi si kaka koder. Tudi ne smemo prezirati denešnjih še prijaznih razmer. Velika večina starejih učiteljev še je narodna, in še dobrih krščanskih načel. Nečem s tem izrekom mlajšega učiteljskega naraščaja razžaliti, vendar način, kako se večidel odgojevajo dan denešnji pripravniki na državnih učiteljskih pripravniških, vtegne v kratkem pričati, da se mlajši učitelji v izobraževaliških niso navdušili za narodnost in krščanstvo. Tako družbo bi tudi slobodno podpirala čestita duhovščina, in enkrat pustila pasivni upor, kateri jej niti v politiki praktične koristine prinese, manje pa še jej bode v šolstvu kak upliv pridobil. Splačalo bi se, da bi slovensko duhovništvo si francosko in belgijsko za izgled vzelo, ono od škofa do vaškega kaplana aktivno se loti vseh vprašanj, ki zadevajo odgojitev naroda. Kdor dan denešnji pričakuje za cerkev in šolo od ministerstev ali kron samih krščanskega ravnila, ne razumeva duha časa, in ne pozná niti posvetne niti cerkvene zgodovine. Tukaj odločujejo stranke, in te ne zrastejo ne v političnih, v ne škofovskih kancelijah, nego se morajo stvoriti iz cerkvene občine in politične družbe. Ker so nove šolske postave fait accompli, in jih na staro kopito tudi ne bodo več mogli najkonservativniši zbori rabiti, ker so narodi sami se ž njimi sprijaznili, in si tako lahko svojega upliva v šolo ne bodo dali zmakniti, ne ostane druga čestiti duhovščini, nego vsaj do pol mosta nasproti priti učiteljstvu, drugo polovico bode gotovo rado samo nastopilo in prijazno roko podalo, ker oba stana — duhovski in učiteljski — imata ednako nalogo, človečji rod odgojevati, učiteljski skrbeti za praktično ved, duhovski pa človečjo ved posvečevati in pokropiti vse oblaževajočim duhom krščanstva. Tudi društvene razmere vežejo vsaj na deželi učitelja z duhovnikom, in ne le duhovnik, temuč tudi učitelj sta si dovolj skusila, kako neprijetno in neznosljivo je sedanje stanje.

Še ene okolščine naj omenim. Slovenski narod, in sicer ne samo jedro jegovo — inteligencija, nego tudi prosto ljudstvo ni še zavrglo vseh starih tradicij, njeguje še mravnost, in gabi se mu zapadni nihilizem. Gotovo bodo moževi, katere bodo strokovnjaki volili v komité, ki bo skrbel za izdavanje dobrih šolskih knjig in učnih pomočkov, se ozirali na te tradicije in to mravnost, in ne bode se nam treba bati pohujšljivih, krščanstvo podkopajočih knjig. Ako zamudimo ta ugodni čas, nam bode zlobni duh časa, upliv sosednih narodov, nekrščanske vladne

sisteme še to narodno svojstvenost zadušile, in naši potomci, kateri bodo za nami delali za moraličnost naroda, bodo nas hudo sodili, ker smo v slabo razumljenem optimizmu roke križem držali. Toda porazumljenje, sprijaznenje! imejmo pred očmi edino blagor malega slabega naroda slovenskega, na katerega deblo je neprijatelj že sekiro položil. Tukaj se gre za nekaj drugega, nego za nadvladovanje edne ali druge politične stranke, tukaj se mora stopiti črez glave egoističnih vodjév, ki samo prav krščansko v časnikih pišejo, tudi v zborih pobožno govorijo, a trohice ne poznajo, kakega truda je treba in požertovanja pri moralični odgojitvi naroda. Želel bi, da se najblažji sini domovine vseh stanov enkrat kje snidejo in pogovarjajo, kako bi se našemu narodu ohranila krščanska in narodna odgojitev. Veselilo me bode, ako sem s temi mislimi vzbudil živo udeležnost in vsestransko pretresovanje; uredništvo tega lista bode gotovo rado prostor tako važnim razpravam odprlo.

(Iz „Slov. Učitelja“.)

Bivši učiteljski duhovnik.

Dostavek vredništva.

Pričujoči nasvet ima dva dela; prvi povdarja potrebo izdavanja slovenskih knjig za ljudske šole in nasvetuje v to posebno društvo, v katero naj bi stopili vsi slovenski učitelji srednjih in ljudskih šol.

Stvar je važna, in vsega premisljiva vredna; kaj nam pomaga vse vpitje, da naj bi se realistični predmeti v slovenskem jeziku podučevali, ako nimamo v to potrebnih knjig. Vprašanje nastane, ali res nimamo slovenskih šolskih knjig za zemljepisje, zgodovino i. dr.? Nekaj že imamo n. pr. popis sveta s kratko povestnico vseh časov in narodov, ki se dobí pri g. Blaznikovih dedičih. Imamo tudi g. Lapajnetovo geometrijo za ljudske šole, katera je izdelana po g. dr. Močnikovi večji. Za slovenski jezik imamo Praprotnikovo slovnico in spisje, sedaj že v drugem natisu, in tudi v c. k. zalogi za izdavo šolskih bukev se dobí slovenska slovnica. Imamo tudi že prvo in drugo berilo vpeljana v ljudske šole, kar pa še nimamo, bi se že dalo spisati. Pa kako? Po naših mislih posebne nove družbe treba ni; imamo slovensko učiteljsko društvo, katero se je v tej stvari že večkrat posvetovalo, ta točka je bila na dnevnem redu pri občnem zboru l. 1870. in gosp. Stegnar, sedaj učitelj na Gradu v Ljubljani, je v tem obširno govoril, in tako potrebo vsestransko razkazal. (Uč. Tov. l. 1870. v 19. l. str. 305) in učiteljsko društvo je razpisalo darilo 50 gl. za kratko fiziko v ljudski šoli. Nihče se ni oglasil za to darilo. Posamesni so od tega časa sicer nekaj spisali, a čuda golemo, da se nismo tačas resno poprijeli spisovanja slovenskih šolskih knjig, takrat ko je vlada sama v to priganjala in nagovarjala. A mi smo se zmirom še nekaj nadejali, in tako je minul nam vgodni čas. Imamo sicer ljudski učitelji dvoje knjig namenjenih za rabo v ljudski šoli zgotovljenih, a treba